

Uvodna reč - KNJIGA PREDMET. KNJIGA HRANA ZA DUŠU

Poštovani ljubitelji knjiga, poštovani studenti i kolege,

Tema današnje izložbe-performansa je knjiga. Knjiga kao predmet i knjiga kao hrana za dušu. Okupili smo se ovde u njenu čast i čast njenih korisnika.

Ideja je nastala tokom mojih studija bibliotekarstva na Univerzitetu u Ljubljani i tokom višegodišnjeg rada u Biblioteci Filozofskog fakulteta, kada sam shvatila da korisnici biblioteke, u stvari, ne znaju čime se bibliotekari zapravo bave.

Počeću sa anegdotom. Jednom prilikom, student mi je prišao i pitao me je: „Šta vi to stalno kuckate?“ Rekla sam mu da sedne pored mene i otkrila mu „tajnu“. Zajedno sa studentom, obradila sam jednu knjigu i odredila joj stručnu i predmetnu klasifikaciju. Knjiga mi je bila u ruci. Organizovali smo informacije. Objasnila sam studentu da knjiga, koja ima svoj naslov, ime autora, izdavača, štampara, mesto i godinu izdanja i štampanja zahteva opis. Izmerili smo joj visinu lenjirom i prebrojali nenumerisane strane. Zatim smo pročitali delove knjige i odredili joj temu univerzalnim brojem u rasponu od 0 do 9. Pitala sam studenta koje ključne reči bi koristio kada bi pretraživao knjigu. Zapisali smo i njih, i na kraju povezali URL-om elektronski zapis sa istom knjigom u slobodnom pristupu. Sačuvali smo zapis. Urađenu knjigu student je pokušao da pronađe u elektronskom katalogu Biblioteke, ali nije uspeo. Objasnila sam mu i to. Rekao je: „Da, sada mi je jasno. Vi radite kao ljudi iz Gugla.“

Pred bibliotekarima je veliki izazov vremena u kome živimo. Uloga bibliotekara se menja, oni su sada informacioni stručnjaci, ali ostali su i ljubitelji knjiga. U biblioteci ne rade ljudi koji ne vole knjige i koji nemaju razvijenu kulturu čitanja i sve ono što ona sa sobom nosi. A nosi i dobre preporuke. Bibliotekari više nisu misteriozni srednjovekovni čudaci poput bibliotekara iz „Imena ruže“, već informacioni eksperti poput bibliotekarke iz „Da Vinčijevog koda“.

Danas biblioteka nije više samo fizički prostor u kome se knjiga skladišti, čuva, obrađuje i daje na korišćenje. Savremena biblioteka nije vezana za određeno mesto i vreme. Ona se proširila na digitalni hiperprostor i time dobila mogućnost da „radi“ 24 sata, 7 dana u nedelji. Biblioteka našeg fakulteta trenutno se nalazi u svojoj dvojnoj ili hibridnoj fazi. Ona je ujedno digitalna i tradicionalna, sakupljujući dve forme knjiga, štampane i elektronske.

U naše informaciono doba, paradoksalno, sve je manje vremena za predah uz dobru knjigu, bilo štampanu, bilo elektronsku. Pa ipak, ljudi koji me okružuju stalno nešto čitaju. Knjige se i dalje kupuju, pozajmljuju, dele, poklanjaju, šalju, daunlouduju, štampaju. Istina, najčešće se kupuju na poklon, a biraju se po lepoti korica, kao umetnički predmet.

Knjiga je predmet. Knjiga se vekovima vrti u orbitalnoj putanji tržišta, iako je ona duhovno nasleđe. Knjiga je roba. Knjigom se popunjavaju sterilne prostorije da im se ublaži monotonija. Knjige se kupuju i na metar, po boji, najčešće na poklon. Korice prodaju knjige. Knjige su podmetači za čaše, naočare, jabuke, tanjire i mobilne telefone. Knjige se rashoduju. Bacaju se. Nisu potrebne. Da li je to baš tako?

Da li je štampana knjiga predmet koji nestaje? Da li je ona budući muzejski objekat? Da li nove generacije, takozvana Generacija Y i sledeća Z i A više uživaju u njenoj biti, suštini koja je sadržaj, u čitanju uniformnih elektronskih knjiga, umesto u čulnoj percepciji knjige? Odgovor možemo sami da naslutimo.

Čuveni pisac i bibliotekar Borhes smatra da je „knjiga instrument kulture; instrument koji još uvek nije nadmašen; ona je produžetak pamćenja, shvatanja.“ Kraj knjige značio bi kraj civilizacije. Knjiga nastavlja da traje, prilagođavajući svoj oblik u skladu sa promenama u vremenu u kom živimo.

Svedoci smo vremena u kom knjiga doživljava metamorfozu forme. Sve je više knjiga bez korica i papirnih strana. Knjiga se skida sa interneta. Knjiga se otvara na klik. Knjiga vredi onoliko koliko se čita, ali i koliko se o njoj priča. Otvorena knjiga je simbol znanja. Pa ipak, mnoge knjige ostaju neotvorene, zauvek sklopljene na policama biblioteke ili izgubljene u digitalnom svetu, iako su vredne čitanja. A šta vredi knjiga, sa ili bez korica, ako je neotvorena, ako nema svog čitaoca?

Umberto Eko tvrdi da „na svetu ima mnogo više knjiga nego što mi imamo vremena da se sa njima upoznamo.“ Upućeni ljubitelji knjiga kažu da Eko ima ogromnu ličnu biblioteku. Kada su ga upitali da li je sve te knjige pročitao, odgovorio je: „Ne, to su samo knjige koje bi trebalo da pročitam iduće nedelje. Pročitane knjige držim na Fakultetu.“

Izložba koja je pred vama predstavlja pokušaj da se zaboravljena knjiga skine sa polica ili, ako je u slobodnom pristupu, sa veb-sajta, da je postavimo ispred sebe, ugrabimo trenutak isključivo zbog nas samih i posvetimo se uživanju u njoj.

Samo za ovu priliku, bibliotekari Filozofskog fakulteta sastavili su spisak od 101 naslova knjiga koje se retko pozajmljuju, a vredne su i najmanje pažnje, kao preporuku korisnicima naše biblioteke. Možda kontroverzan i diskutabilan, ali svakako šarolik, promenljiv i nedovršen, spisak preporučenih knjiga može da se posmatra kao svojevrsna biblioterapija ili alternativna hrana za dušu, što nam je preko potrebno danas i ovde. Takve knjige ne moraju uvek da se čitaju od prve do poslednje strane, ne moraju da budu književno delo, već i popularna nauka, što nam svojim odabirom bibliotekari pokazuju.

Pored izloženih knjiga za uživanje, izložene su i knjige za koje vreme izdvajaju samo oni koji se njome profesionalno bave. Reč je o knjigama iz oblasti nauke o knjigama i informacijama, odnosno bibliotekarstva, ili kako se ono nekada zvalo - bibliologije, koju, ma kako je nazivali, želim kroz knjige da približim i vama.

Zahvalujem se svojim kolegama, bibliotekarima, knjižničarima i dragim studentima na saradnji i podršci u ostvarenju ideje za izložbu pred nama.

Anda Almažan